

Handlingsprogram för handikapprörelsen i Västerbotten 2010-2014

Handikapprörelsen utarbetar grundmaterial till handlingsprogram på Medlefors den 19-21 februari 1999.

”Ingenting om oss - utan oss.”

Utmaningarna inom den kommande programperioden är att som enskild länsförening och tillsammans möta de samhällsförändringar som pågår i regionen och tillvarata de möjligheter som den nya FN konventionen om mänskliga rättigheter för personer med funktionsnedsättning ger.

Bakgrund och syfte

Folkrörelsen/handikapprörelsens framväxt under 1900 talet har förutom landvinningar inom respektive förenings-specifika frågor inneburit ökade möjligheter till inflytande i samhällsplanering från kommun till FN nivå.

Samtidigt har en flora av handikapporganisationer vuxit fram. I dag finns det c:a 44 st. handikapporganisationer/förbund på riksnivå och i Västerbotten finns 36 av dessa representerade.

Förbunden/föreningarna/organisationerna har vuxit fram utifrån medlemmarnas specifika funktionsnedsättningar, dess orsaker och samhälleliga konsekvenser.

De arbetar ideellt utifrån sina unika roller med påverkansarbete/intressepolitik, kamratstöd/socialverksamhet, utveckling och spridning av kunskap om sina medlemmars olika funktionsnedsättningar

Ensam är inte stark och behovet av samarbete mellan handikappföreningarna har vuxit fram över tid och är nu manifesterat så att 43 riksförbund bildar Handikappförbunden (tidigare Riks HSO).

30 länsföreningar i Västerbotten bildar HSO Västerbotten och i fem av länets kommuner har lokalföreningar bildat samarbetsorgan.

Det svenska samhället är uppdelat i tre beslutsnivåer, stat, landstingskommun och primärkommun. Under programperioden beräknas landstingskommunen att ersättas av regionkommunen.

Handikapprörelsens numera accepterade roll som part i all samhällsplanering finns inskrivet inte bara på FN nivå utan också i de lagar och författningar som reglerar det svenska samhället. Våra motparter, som via dessa författningar är ålagda samverka, kräver på vissa nivåer att vi samarbetar inom handikapprörelse.

Det är praktiskt omöjligt för dem att i planeringsfaserna inför beslut höra 36 länsföreningar. En handikapprörelse som inte samarbetar kan dessutom inbördes lätt spelas ut mot varandra, vilket också händer.

Alla handikappföreningar arbetar med årliga verksamhetsplaner utifrån sina intressen och resurser. De länsföreningar som bildar HSO Västerbotten sköter stora delar av sitt intressepolitiska påverkansarbete genom sitt samarbetsorgan. HSO Västerbotten processar därför årligen fram verksamhetsplaner för de gemensamma frågorna till sitt årsmöte.

För att ytterligare öka styrkan och långsiktigheten i länets påverkansarbete arbetar länets handikapprörelse med att ta fram femåriga handlingsprogram. Även de som står utanför HSO samarbetet inbjuds att delta i detta arbete

Det första handlingsprogrammet utarbetades 2000. Inom ramen för ett riksprojekt reviderades det 2004. Programmen har medfört en bättre dialog mellan alla föreningar. Dessutom har den viktiga sam- och brukarrådsverksamheten utvecklats och ett antal mer eller mindre permanenta samverkansgrupper startats.

Med detta som bakgrund tog HSO Västerbotten initiativ till arbetet med föreliggande program. Alla länsföreningar var inbjudna till revideringsarbetet vid en konferenshelg i Skellefteå, Medlefors folkhögskola. Av de sex föreningarna utanför HSO samarbetet deltog tre. Övriga tre var förhindrade men vill följa arbetet och ta ställning till programmet i efterhand.

Inledning

Föreliggande handlingsprogram utgår från FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning och styrs av Sveriges förpliktelser som konventionsstat. Sverige har i alla delar ställt sig bakom konventionen.

Konventionstexten är, som alla texter av det här slaget, omständlig med långa meningar, som dessutom innehåller många ovanliga och svåra ord, vilket gör att texten ibland blir ganska svårläst. Vi har därför valt att i vissa stycken skriva om texten så att den blir lättare att läsa och förstå. De direkta citat från konventionstexten som förekommer är förhållandevis korta och begripliga. I båda fallen har vi hänvisat till konventionstexten, efter stycket eller citatet.

En lättläst version av konventionstexten finns att beställa från Socialdepartementet och rekommenderas till alla, även de som är vana att läsa texter av det här slaget.

Utgångspunkter:

Alla aktiviteter, som planeras och genomförs utifrån detta program skall utgå från nedanstående fyra punkter:

- **Medvetandegörande.**

Var femte svensk upplever sig ha ett funktionstillstånd som ger hinder av något slag i livet. Det finns många myter och föreställningar kring dessa medborgare.

Det finns också en föreställning i samhället om att alla medborgarna har lika förutsättningar när det gäller exempelvis rörelse, syn, hörsel, tänkande, tolkandet av sinnesintryck m.m.

Genom ratificeringen av FN konventionen säger sig Sverige ”erkänna det inneboende värdet och värdigheten hos alla dem som tillhör människosläktet och deras lika och obestridliga rättigheter som grundval för frihet, rättvisa och fred i världen”. (*Inledningen av konventionen, punkt a*)

Över tid har det svenska samhället satt olika namn på de/den grupp medborgare vars funktionstillstånd ger svårigheter av skilda slag i en given samhällsutveckling.

Samhället/omgivningen har dessutom i huvudsak individualiserat/privatiserat de problem som uppstår och gjort det till en avvikande egenskap hos personerna/människorna.

Sverige erkänner genom konventionen att "funktionsnedsättning" och "funktionshinder" är begrepp under utveckling och att funktionshinder härrör från samspel mellan personer med funktionsnedsättning och hinder som är betingade av attityder och miljön, vilket motverkar deras fulla och verkliga deltagande i samhället på lika villkor som andra". (*Inledningen av konventionen, punkt e*)

Medvetandegörande behandlas i Artikel: 8

- **Delaktighet/samverkan.**

Sverige erkänner de värdefulla nuvarande och kommande bidrag som personer med funktionsnedsättning lämnar till den allmänna välfärden och mångfalden i samhälle.

Att främja mänskliga rättigheter, grundläggande friheter och full delaktighet för personer med funktionsnedsättning resulterar i en starkare känsla av samhörighet samt bidrar till betydande framsteg för den sociala och ekonomiska utvecklingen av samhället. (*Inledningen av konventionen, punkt m*)

Handikapporganisationernas rätt att företräda i alla frågor som berör oss finns tydligt inskrivet i Artikel 4:3.

- **Diskriminering.**

"Sverige bekräftar åter att mänskliga rättigheter och grundläggande friheter är universella, odelbara och inbördes oberoende av och relaterade till varandra samt bekräftar behovet av att garantera att personer med funktionsnedsättning får åtnjuta dem utan diskriminering". (*Inledningen av konventionen, punkt c*)

"Sverige erkänner även att diskriminering av en person på grund av funktionsnedsättning är en kränkning av det inneboende värdet och värdigheten hos varje människa". (*Inledningen av konventionen,*

Konventionen definierar begreppet "diskriminering" så här:

"Diskriminering betyder varje åtskillnad, undantag eller inskränkning på grund av funktionsnedsättning som har till syfte eller verkan att inskränka eller omintetgöra erkännande, åtnjutande eller utövande på lika villkor som andra av alla mänskliga rättigheter och grundläggande friheter på det politiska, ekonomiska, sociala, kulturella och civila området eller på andra

områden. Detta omfattar alla former av diskriminering, inklusive underlåtenhet att göra skäligen anpassningar". (*Artikel 2, Definitioner*)

- **Tillgänglighet.**

Sverige "erkänner betydelsen av tillgång för personer med funktionsnedsättning till den fysiska, sociala, ekonomiska och kulturella miljön samt till vård och omsorg och utbildning liksom till information och kommunikation för fullt åtnjutande av alla mänskliga rättigheter och grundläggande friheter". (*Konventionens inledning punkt v*)

Tillgänglighet behandlas också i Artikel 2a, 3, 6, 9, 11, 18, 19, 20, 29, 30.

Prioriterade sakområden

Nedanstående sakområden skall prioriteras och styra undertecknande organisationers handikappolitiska arbete men också samarbete i form av sam- och brukarråd, arbetsgrupper och mer tillfälliga aktiviteter under programperioden. Alla sakområden är tydligt föreningsövergripande.

1) Samhällsförändringar kräver nya samverkansformer och forum.

Mellannivån i den svenska statsförvaltningen har varit och är under förändring. Inom de politiskt styrda landstingen finns ett starkt stöd för en utvidgning av länen till större regioner för att klara sina åtaganden och då främst den specialiserade sjukvården.

Samtidigt görs försök att samordna statens, landstingens och kommunernas ansvar för hållbara län/regioner, länsutveckling. Ett Region Västerbotten är tillskapat. De statliga sektorsmyndigheterna i länet har samtidigt centraliserats och finns inte längre som tydlig samverkanspart på länsnivån. Det gäller främst Arbetsförmedlingen och Försäkringskassan.

Ovanstående ställer nya krav på länets handikapporganisationer vad avser deltagandet i att forma den framtida mellannivån och att hitta bra gemensamma samverkansformer med densamma. (*Artikel 4, 29.*)

2) Rätt till arbete utan diskriminering.

Sverige erkänner rätten till arbete för personer med funktionsnedsättning på lika villkor som alla andra. Var femte svensk medborgare har en funktionsnedsättning.

Var tionde person har en nedsatt arbetsförmåga beroende på sin funktionsnedsättning. Bara hälften av dessa har något jobb. Majoriteten har förtidspension. En stor grupp människor försörjs av sina anhöriga.

Dessa siffror har i stort inte förändrats sedan mätningarna började år 1996. Här finns mycket att göra. (Artikel 27:1 a- k)

Rätten till arbete skall ges utifrån den enskildes förutsättningar och får inte bli en skyldighet som närmar sig tvångsarbete. (Artikel 27:2)

När arbetsdagen är slut skall det finnas ork, tid och ekonomiska förutsättningar att delta i det, som i konventionen beskrivs som övriga mänskliga rättigheter.

3) Rätt till ekonomisk trygghet.

Om man som funktionsnedsatt trots utbildning, träning och prövning, hindras i sin rätt att kunna förtjäna sitt uppehälle genom fritt valt eller antaget arbete på den svenska arbetsmarknaden, skall det finnas ekonomiska stödsystem, som möjliggör en tillfredställande levnadsstandard och social trygghet.

Socialförsäkringssystemet skall garantera, att den som inte orkar arbeta heltid eller inte arbeta alls skall kunna få del av övriga mänskliga rättigheter, som de beskrivs i konventionen, utan att privatekonomin sätter stopp. (Artikel 19 och 28.)

4) Rätt till utbildning utan diskriminering.

Sverige erkänner rätten till utbildning för personer med funktionsnedsättning. För att förverkliga denna utan diskriminering och på lika villkor, ska Sverige säkerställa ett sammanhållet utbildningssystem på alla nivåer, och livslångt lärande. (Artikel 24)

5) Rätt till bästa möjliga hälsa, vård och behandling.

Sverige erkänner att personer med funktionsnedsättning har rätt att åtnjuta bästa möjliga hälsa, *vård och behandling utan diskriminering på grund av funktionsnedsättningen*

Sverige ska vidta alla ändamålsenliga åtgärder för att säkra tillgång till hälso- och sjukvårdstjänster för personer med funktionsnedsättning med beaktande av jämställdhetsperspektivet, däribland hälsorelaterad rehabilitering. (Artikel 25)

6) Rätt till Habilitering, rehabilitering och hjälpmedel.

”Sverige ska vidta effektiva och ändamålsenliga åtgärder, för att göra det möjligt för personer med funktionsnedsättning att uppnå och vidmakthålla största möjliga oberoende, full fysisk, mental, social och yrkesmässig förmåga samt inkluderande och deltagande i livets alla aspekter.

I det syftet ska Sverige organisera, förstärka och utsträcka heltäckande habiliterings- och rehabiliteringsstöd och habiliterings- och rehabiliteringsprogram, särskilt på områdena hälsa, sysselsättning, utbildning och social service".
(Artikel 26:1)

"Sverige skall främja tillgång till, kännedom om och användning av hjälpmedel och teknik, som är utformade för människor med funktionsnedsättning och som främjar habilitering och rehabilitering". (Artikel 26:3)

Den enskildes ekonomi och betalningsförmåga får inte begränsa möjligheten för funktionshindrade att få tillgång till bra hjälpmedel. (Artikel 20)

7) Rätt till ett fullvärdigt socialt liv.

För att möjliggöra konventionens intentioner om heltäckande mänskliga rättigheter för personer med funktionsnedsättning krävs medvetandegörande och tillgänglighet i bredaste bemärkelse.

Sverige har åtagit sig att medvetandegöra hela svenska samhället om situationen för personer med funktionsnedsättning, (Artikel 8) och att göra det möjligt för personer med funktionsnedsättning att leva oberoende och fullt ut delta på alla livets områden, (Artikel 9)

8) Rätt till goda livsvillkor för barn och förälder.

Under programperioden bör särskilda aktiviteter genomföras för att belysa och förbättra livsvillkoren och stödet till förälder/föräldrar med funktionsnedsättning, Artikel 23, och barn med funktionsnedsättning, Artikel 7.

Västerbotten 2010 genom årsmötesbeslut:

HSO Västerbotten

SRF

DHR

VDL

HL

RTP

Schizofreniföreningen Västerbotten